

1. Ympäristöllisten lupamenettelyjen ns. yhden luukun palveluiden toteuttamisvaihtoehdot

Koko: 200 000€

Aikajänne: Toteuttamisvaihtoehtojen peruslinjaukset valmiina 31.12.2015 ja selvitys valmiina 31.5.2016.

Tietotarpeen kuvaus ja perustelut:

Maaliskuussa 2015 valmistui ministeri Lauri Tarastin johtaman arviointiryhmän raportti Ympäristömenettelyjen sujuvoittaminen ja tehostaminen (Ympäristöministeriön raportteja 13/2015). Raportti sisältää ympäristömenettelyjen kehittämiseksi 19 toimenpidekokonaisuutta, joista yksi kokonaisuus koskee ns. yhden luukun palveluiden toteuttamista. Raportissa kuvattiin nykyisen järjestelmän puutteita ja kannatettiin yhden luukun periaatteen hyötyjen ja haittojen perusteellista selvittämistä (toimenpide 1).

Em. raportin mukaan "Ongelmallisena hankkeiden – etenkin laajavaikutuksisten hankkeiden – toteuttamisen kannalta ovat lukuisat rinnakkaiset tai perättäiset lupa- ja lausuntomenettelyt ja niistä aiheutuva kokonaismenettelyn hitaus. Menettelyjen lukuisuus ja puutteellinen koordinointi aiheuttaa päällekkäistä viranomaistyötä ja perättäisiä osallistumismenettelyitä. Menettelyjen määrä aiheuttaa merkittäviä kustannuksia kansantaloudelle ja hankkeiden toteuttajille, kuluttaa runsaasti alati niukkenevia viranomaisten ja tuomioistuinten resursseja sekä vaikeuttaa kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen ymmärrystä ympäristöä koskevista päätöksentekomenettelyistä."

Hankeessa selvitetään ja tehdään ehdotuksia yhden luukun palveluiden toteuttamisen vaihtoehdoista.

Yhden luukun palveluiden toteuttamisessa tavoitteena on:

- jokainen menettelyn osa tuottaa lisäarvoa niin, että kussakin menettelyssä tai menettelyn vaiheessa hyödynnetään parasta käytettävissä olevaa asiantuntemusta eikä samoja asioita selvitetä tai harkita useampaan kertaan
- menettelyt ovat selkeitä, ennakoitavia ja sujuvia
- asiat tehdään oikea-aikaisesti ja oikeasuhtaisesti
- menettely tuottaa aineellisesti oikeanlaisen lopputuloksen, joka on asiakkaan ja luvan muun hyödyntäjän (mm. naapurit ja valvontaviranomaiset) näkökulmasta mahdollisimman selkeä eikä esimerkiksi sisällä keskenään ristiriitaisia velvoitteita.

Tutkimuskysymykset:

- Mitkä ovat eri vaihtoehdot toteuttaa ympäristöllisten lupamenettelyiden yhden luukun periaatetta? Arvioi mikä on kunkin esitetyn vaihtoehdon kustannustehokkuus, hyödyt ja haitat, mahdollisuudet ja haasteet, sekä merkittävimmät taloudelliset, ajalliset ja lainsäädännölliset edellytykset ja reunaehdot?
- Tarkasteltuna lupamenettelyn eri toimijoiden näkökulmasta, mitä hyötyjä, haittoja, mahdollisuuksia ja haasteita näihin sisältyy?

Tarkastelun kohteena olevia ympäristöllisiä ennakkovalvontamenettelyjä ovat mm. kaavoitus (erityisesti ns. hankekaava), ympäristövaikutusten arviointimenettely, ympäristölupa,

luonnonsuojelulain mukainen lupa, vesilain mukainen lupa, terveydensuojelulain mukainen lupa, rakennuslupa, tiesuunnitelma, lunastuslupa, kemikaaliturvallisuuslupa. Selvästi nykyisestä poikkeavatkin oikeudelliset ratkaisumallit ovat mahdollisia, kunhan perustellaan, miten ne ovat toimivuudeltaan nykyistä parempia eri osapuolten näkökulmasta.

Reunaehtoina esiteltäville vaihtoehdoille ovat hyvän ympäristönsuojelun tason säilyminen ja terveellisen ympäristön turvaaminen sekä olemassa olevat oikeudelliset reunaehdot, kuten perustuslaki, osallistumisoikeuksien turvaaminen, EU-oikeus ja Suomea sitovat kansainväliset sopimukset.

Vaihtoehdoissa olisi suotavaa olla mukana ainakin seuraavat integroinnin vaihtoehdot:

- erillisiä lupamenettelyjä koordinoiva vaihtoehto
- menettelyt yhdistävä vaihtoehto
- aineellista oikeutta ja lupaharkintaa yhdistävä vaihtoehto.

Kussakin vaihtoehdossa on kuvattava myös lyhyesti sen käyttöönotosta johtuvat siirtymäkauden ja uuden lainsäädäntörakenteen vaikutukset mm:

- EU:n ympäristöoikeuden täytäntöönpanoon
- viranomaisten organisaatioon tai viranomaistyön organisointiin
- toiminnanharjoittajalle
- muille asianosaisille, järjestöille ja muille osallisille

Kustakin vaihtoehdosta on esitettävä hahmottamisen tueksi käyttäjätarina, jossa vaihtoehdon mukainen menettely konkretisoidaan esimerkiksi koko prosessin osalta (eli hankkeen suunnittelun aloittamisesta toiminnan aloittamiseen asti). Menettelyn etenemistä kuvataan eri osapuolten näkökulmasta. Huomioon tulee ottaa se, että menettelyjen kohteena voi olla sekä yhteiskunnallisilta vaikutuksiltaan merkittäviä investointihankkeita ja toisaalta pienimuotoista yritystoimintaa.

Linkit hallitusohjelmaan ja sen strategian toteutukseen sekä muuhun aiheeseen liittyvään tutkimustoimintaan: Digitalisaatio, kokeilut ja normien purkaminen -strategisessa tavoitteessa hallituskauden tavoitteeksi on asetettu yhden luukun digitaaliset julkiset palvelut. Samoin em. strategisen tavoitteen Sujuvoitetaan säädöksiä -kärkihankkeessa todetaan, että sujuvoitetaan lupa- ja valitusprosessit ja annetaan niitä koskeva palvelulupaus. Myös muihin strategisiin tavoitteisiin (kuten työllisyys ja kilpailukyky sekä biotalous ja puhtaat ratkaisut) sisältyy menettelyjen sujuvoittamista koskevia tavoitteita.

Tietotuotannon pääasialliset muodot: Olemassa olevaa tietoa syntetisoiva tilannekuva-analyysi, mahdolliset kyselyt kohderyhmälle ja näiden haastattelut, vaihtoehtojen vertailu ja niiden vaikutusten arviointi, eräiden muiden maiden lainsäädännön ja käytännön analyysi.

2. Mediamarkkinoiden tilanne ja kilpailukyky

Koko: 50 000 € (osa 1. 25 000€ ja osa 2. 25 000 €)

Aikajänne: Selvitykset voidaan tarvittaessa toteuttaa vaiheittain. Osatulosten tulee olla käytössä mahdollisimman pian. Selvitysten tulee olla kokonaisuudessaan valmiina helmikuun 2016 loppuun mennessä.

Tietotarpeen kuvaus ja perustelut:

Media-ala on keskellä voimakasta murrosvaihetta. Median toimintaympäristö on erittäin kilpailtu. Internet on muuttanut niin perinteisten painotuotteiden kuin sähköisen median liiketoimintamalleja, rahavirtoja ja median kulutusta. Muutos jatkuu edelleen.

Viime vuosina internetin kautta käytetty media on alkanut tuoda jo merkittävän osuuden edelläkävijätoimijoiden liikevaihdosta ja tuotoista. Sähköinen media on pystynyt suojautumaan muutokselta huomattavasti painettua mediaa paremmin, ja television katselusta edelleen valtaosa tapahtuu perinteisten tv-kanavien kautta. Muutos on kuitenkin tulossa: IPTV-alustat ovat jo voimakkaassa kasvussa ja muodostavat yhä merkittävemmän osan toimialan liiketoiminnasta.

Julkisen vallan tehtävänä voidaan pitää edellytysten luontia sisältötarjonnan kehittämiseksi digitaalisen murroksen keskellä. Media-alan tilanne ja markkinakehitys (mm. keskittyminen) kytkeytyy samalla vahvasti kotimaisten ja suomenkielisten sisältöjen saatavuuteen. Tällä on voimakas vaikutus muun muassa sananvapauteen, demokratian toimivuuteen ja kansalaisten mahdollisuuteen saada luotettavaa tietoa esimerkiksi omalta alueeltaan. Lisäksi mediamarkkinoiden toimivuus ja suomalaisten toimijoiden kilpailukyky vaikuttaa suoraan muun muassa luovan talouden ammattilaisten työllisyyteen, luovan talouden vientiin sekä mm. suomalaisen AV-kulttuurin tilaan.

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmaan kirjattiin useita mediaan ja kotimaiseen sisällöntuotantoon vaikuttavia linjauksia. Näiden linjausten ja toimenpiteiden toteuttamisen tueksi tarvitaan nopeaa, mm. mediamarkkinoiden tilannetta ja erilaisten toimenpiteiden vaikutusta selvittävää tutkimusta.

Tutkimuskysymyksiä:

- Mikä on suomalaisen mediamarkkinan tila ja miten sen kilpailukyky voidaan turvata?
- Minkälaisia markkinavaikutuksia Yleisradion toiminnalla on?
- Minkälaisilla politiikkavaihtoehdoilla voidaan turvata kotimaisten sisältöjen säilyminen ja niiden monipuolisuus?

Tarkennettu kuvaus tietotarpeista:

Tutkimusteema on jaettu kahteen osaan. Hakija/hakijakonsortio voi tehdä molemmat osat sisältävän kokonaistarjouksen tai osatarjouksen.

1. Mediamarkkinoiden sääntelyä koskeva kansainvälinen vertailu

Sisältäen selvityksen tärkeimpien verokkymaiden osalta (mm. Iso-Britannia, Saksa, Pohjoismaat, sääntelyn erot EU/USA):

- julkisen palvelun toteuttamis- järjestämismalleista,
- digitaalisten mediasisältöjen ja -yrittäjien sääntelystä,

- toimilupien jakamiskäytännöistä,
- sekä medialle osoitettavista tuista ja kannustimista ja valtion toimista.

2. Mediamarkkinoiden tila ja vaikutusarviointit

- Sisältäen selvityksen Yleisradion markkinavaikutuksista, erityisesti alueellisella tasolla,
- mediamarkkinoiden keskittymisestä ja kilpailutilanteesta,
- mainonnan kehitystrendeistä ja sääntelyn vaikutuksista,
- sekä digitaalisia sisältöjä koskevan arvonlisäveron mahdollisten muutosten vaikutus media-alan liiketoimintaan.

Linkit hallitusohjelmaan ja sen strategian toteutukseen sekä muuhun aiheeseen liittyvään tutkimustoimintaan:

- Useat hallitusohjelman linjaukset, strateginen tavoite "Digitalisaatio, kokeilut ja normien purkaminen", ml. kärkihankkeet: "rakennetaan digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristö" ja "sujuoitetaan säädöksiä"
- Liikenne- ja viestintäministeriö asetti 3.8.2015 tekemällään päätöksellä asettanut työryhmän selvittämään ja arvioimaan kotimaisten mediamarkkinoiden toimintaedellytyksiä, markkinoiden esteitä ja kilpailuasetelmia. Työryhmän toimikausi päättyy 31.12.2015
- Yleisradio Oy:n asemaa arvioiva parlamentaarinen työryhmä aloittaa työnsä vuoden 2016 alussa
- EU:n digitaalisia sisämarkkinoita koskeva strategia. (Sisältää mm. arvonlisädirektiivin muutokset digitaalisten sisältöjen osalta sekä AV-direktiivin muutokset)

Tietotuotannon pääasialliset muodot: Tutkimukset ja selvitykset (ennakointi ja taustoitus). Erityishuomio uusissa toimenpidesuosituksissa sekä erilaisten politiikkatoimenpiteiden ja niiden vaikutusten vertailussa.

3. Oppimisympäristöjen digitalisaation nykytilanne ja opettajien valmiudet hyödyntää digitaalisia oppimisympäristöjä opetuksessa

Koko: 20 000 €

Aikajänne: Selvityksen tulee olla valmiina helmikuun 2016 loppuun mennessä.

Tietotarpeen kuvaus ja perustelut:

Selvitys oppimisympäristöjen digitalisaation nykytilasta peruskouluissa sekä opettajien tiedoista, taidoista ja valmiuksista ottaa käyttöön digitaalisuutta hyödyntäviä oppimisympäristöjä.

Tutkimuskysymyksiä:

- Miten digitaalisten oppimisympäristöjen käyttö Suomessa vertautuu muihin maihin?
- Mikä on oppimisympäristöjen digitalisaation nykytilanne peruskouluissa eri puolilla Suomea?
- Millaiset ovat opettajien valmiudet ottaa käyttöön digitaalisia oppimisympäristöjä? (Onko koulutuksen järjestäjillä / kouluilla kirjattua strategiaa tai suunnitelmaa monipuolisten oppimisympäristöjen hyödyntämisestä esim. osana paikallista opetussuunnitelmaa? Jos on niin miten tätä suunnitelmaa toteutetaan ja seurataan?)
- Miten digitaalisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen jakautuu eri kouluissa ja eri oppiaineissa?
- Miten opettajien taustamuuttujat (ikä, sukupuoli, koulutus, yms.) vaikuttavat digitaalisten oppimisympäristöjen hyödyntämiseen?
- Mitkä ovat suurimmat esteet sille, että digitalisaatiota ei hyödynnetä riittävästi (koulutuksen järjestäjän näkökulma, opettajan näkökulma, oppilaan näkökulma)?

Linkit hallitusohjelmaan ja sen strategian toteutukseen sekä muuhun aiheeseen liittyvään tutkimustoimintaan: Kärkihanke: Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit peruskouluihin. Osaamisen ja koulutuksen strategisen tavoitteen hallitusohjelmakirjauksessa todetaan: "Oppimisympäristöjä on modernisoitu, digitalisaation ja uuden pedagogiikan mahdollisuuksia hyödynnetään oppimisessa".

Tietotuotannon pääasialliset muodot: Selvitys hyödyntää jo tehtyjä tutkimuksia ja valmiita aineistoja. Lisäksi selvityksessä kerätään uutta tietoa otospohjaisella verkkokyselyllä. Selvitys on tehtävä joko kaikista kunnista tai vaihtoehtoisesti tarpeeksi kattavalla otoksella (maantieteellinen ja väestöllinen edustavuus huomioitava).

4. Tietomallit tietoverkkoihin kohdistuvan rikollisuuden torjunnassa tiedonvaihdon keinoin

Koko: 75 000 €

Aikajänne: Selvityksen tulee olla valmiina toukokuun 2016 loppuun mennessä.

Tietotarpeen kuvaus ja perustelut:

Tietotarve liittyy tietoverkkoihin ja niillä tarjottaviin palveluihin kohdistuvaan rikollisuuteen eli ns. varsinaiseen tietoverkkorikollisuuteen. Tarkastelusta rajataan ulos sellainen rikollisuus, jossa perinteisiä rikoksia toteutetaan tietoverkkoja hyödyntäen.

Tietoverkkojen toimintaan liittyvää poikkeamatietoa kerätään kansallisesti hyvin. Toisaalta tietoverkko-operaattoreilla on mm. huoltovarmuuteen liittyviä veloitteita ilmoittaa viranomaisille (Viestintävirasto) tietoverkkojen häiriöistä ja toisaalta tietoverkko-operaattorien sekä muiden yritysten ja viranomaisten välisen yhteistyön tuloksena on erilaisia hyviä järjestelmiä nopeammin tiedonvaihtoon (HAVARO, CERT-poikkeamailmoitus).

Poikkeamailmoitusten ja tiedonvaihdon keskiössä on tietoverkkojen häiriöttömän toiminnan edistäminen joko estämällä poikkeaman laajeneminen tai lyhentämällä sen kestoja. Poikkeamia ei ensisijaisesti tarkastella siitä näkökulmasta, onko niiden aiheuttajana rikollinen toiminta, eikä poikkeamatieto ole sellaisenaan esimerkiksi poliisin käytettävissä. Tietoverkkorikoksista kärsivät yritykset ilmoittavat niistä harvoin poliisille, koska mahdollisen esitutinnan seurauksena yrityksen maine turvallisena palveluntarjoajana voi kärsiä. Esitutinnan käynnistäminen ei yleensä hyödytä rikoksen kohteeksi joutunutta organisaatiota, koska rikosprosessilla voi vain harvoin saada esimerkiksi korvausta rikosvahingoista, kun tekijät ovat ulkomailla tai vaikeasti tunnistettavissa.

Poliisin tilannekuva varsinaisesta tietoverkkorikollisuudesta ei ole ajantasainen ja esitutkintaviranomaisten osaaminen tämän tyyppisten rikosten ennalta estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä kehittyy hitaasti. Puutteellisen tilannekuvan vuoksi myös tietoverkkorikollisuuden kohdeyhteisöjen suojautumiskeinot jäävät usein kaupallisten tai *in house* -ratkaisujen varaan. Tämä ei tue suomalaisten tietoverkkojen suojautumista erilaisilta rikosuhkilta.

Keskeiset tutkimuskysymykset:

- Kuinka tietoverkkorikollisuuteen liittyvää tiedonvaihtoa toteutetaan kansallisesti tällä hetkellä?
- Miten eri toimijoiden yhteistä tilannekuvaa ylläpidetään ja millaisia pullonkauloja sekä esteitä näihin liittyen on?
- Millaisia asioita tulee huomioida tiedonvaihdossa?

Selvityksessä tuotetaan tietoa, jolla vahvistetaan tietopohjaa selvityksessä tunnistettuihin lainsäädäntötarpeisiin liittyen ja tehdään konkreettisia toimenpide-ehdotuksia tiedonvaihdon parantamiseksi. Selvityksessä laaditaan vertikaalinen ja horisontaalinen matriisi viranomaisten, yritysten ja oppilaitosten tiedonvaihdosta tietoverkkorikollisuuden ilmiöön ja konkreettisiin tapauksiin liittyen. Selvityksessä tulee käydä läpi kattava otos näistä toimijoista.

Selvitys tulee toteuttaa tutkimuskonsortioilla, jonka osapuolten rooleilla, yhteistyöllä ja työnjaolla varmistetaan hankkeen kannalta oleellinen tiedonsaanti, aineistoanalyysi ja hankkeen

ulkopuolisten tahojen kanssa toteutettava verkostotyöskentely tavoitteiden mukaisten tulosten aikaansaamiseksi. Hanketoteutuksen lähtökohtana on ymmärrys Suomen kybertoimijoiden ja kyberturvallisuuden nykytilasta sekä niihin liittyvistä strategioista ja valmistelusta.

Selvityksen kohdealue liittyy keskeisesti poliisin kybersuunnitelman laadintaan, joka on käynnissä vuoden 2015 loppuun asti. Selvitystyö tulee tämän vuoksi kytkeä tiiviisti kybersuunnitelman valmistelutyöryhmän työhön. Kohdealue kuuluu poliisin kybersuunnitelman ennalta ehkäisevää työtä määrittävään osakokonaisuuteen, jossa esitetään keinoja eri organisaatioille suojautua tietoverkkorikollisuudelta.

Hankkeen toteutus tulee käynnistyä vuoden 2015 syksyllä. Ensimmäisen väliraportin tulee olla käytettävissä marraskuun 2015 loppuun mennessä ja siinä tulee esittää vastaukset poliisin kybersuunnitelman kannalta keskeisiin kysymyksiin. Hankkeesta raportoidaan kahden kuukauden välein.

Linkit hallitusohjelmaan ja sen strategian toteutukseen sekä muuhun aiheeseen liittyvään tutkimustoimintaan:

Hallitusohjelman kirjaus: Hallitus selvittää tietoverkkorikollisuuden torjuntaan tarvittavat resurssit, toimintatavat ja lainsäädäntötarpeet vuoden 2015 loppuun mennessä. Tehostetaan viranomaisten, oppilaitosten ja yritysten yhteistä osaamisen kehittämistä. Luodaan yhteinen tilannekuva tietoverkkojen ja tietoliikenteen turvallisuudesta sekä varmistetaan luotettava ja turvallinen tietojen vaihto eri toimijoiden välillä. Kärkihanke: Digitalisaatio – Digitalisaation haavoittuvuuksiin vastaaminen

Tietotuotannon pääasialliset muodot: Suomenkielinen selvitysraportti, johon on selkeästi kuvattuna hankkeen toteutus, tulokset ja toimenpide-ehdotukset.

5. Selvitys perustulokokeilun toteuttamisvaihtoehdoista

Koko: 150 000 € (esiselvityksen osuus 80 000 € ja toisen vaiheen osuus 70 000 €)

Aikajänne: Esiselvitys on käynnistettävä mahdollisimman pian ja saatava valmiiksi vuoden 2016 maaliskuun loppuun mennessä. Välituloksista on raportoitava suullisesti viimeistään 15.12.2015 ohjausryhmälle ja kirjallinen väliraportointi on oltava valmis 1.3.2016. Esiselvityksen on oltava valmis kokonaisuudessaan 30.3.2016, jonka jälkeen täsmennetään selvityksen toisen vaiheen kysymykset. Toisen vaiheen tulee olla valmis 15.11.2016.

Tietotarpeen kuvaus ja perustelut:

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmaan on kirjattu perustulokokeilun toteutus. Perustulokokeilu on yksi niistä toimenpiteistä, joiden tavoitteena on uudistaa sosiaaliturvaa osallistavaksi ja työhön kannustavaksi. Kokeilun valmisteluun tarvitaan esiselvitys toteuttamiskelpoisista malleista, perustulokokeilun perusteista ja toimeenpanon vaihtoehdoista. Esiselvityksen tavoitteena on kartoittaa malli, jolla perustulokokeilu voidaan toteuttaa siten, että kokeilun avulla voidaan tehdä riittävän luotettavia arvioita perustulon vaikutuksista eri väestöryhmissä ja kokonaisarvio kustannuksista.

Esiselvitys ja myös sen jälkeen tehtävä tarkentava selvitys toteutetaan tiiviissä yhteistyössä eri ministeriöiden ja viranomaistahojen edustajista muodostuvan asiantuntijaryhmän kanssa. Ryhmä tarjoaa asiantuntija-apua liittyen mm. etuuksiin ja korvauksiin sekä verotukseen.

Selvityksessä kerätään olemassa oleva tieto erilaisista perustulomalleista ja kiteytetään muutama vaihtoehto, joita vertaillaan toteuttamiskelpoisuuden näkökulmasta. Mallintamisessa voi käyttää esim. seuraavaa jaottelua: 1) puhdas perustulomalli, jossa kaikille maksetaan yhtä suurta rahasummaa henkilön tilanteesta tai tuloista riippumatta; 2) perustulomalli, jonka rinnalla säilytettäisiin sekä tiettyjä perusturvaetuuksia että ansiosidonnaisia etuuksia; 3) ns. negatiivinen tuloveromalli (joko suoraan verotuksen kautta tai yhdistelemällä muita vastaavia keinoja) sekä 4) muut mahdollisuudet kokeilla perustuloa. Huomiota on kiinnitettävä käytännön toteuttamiseen ja kokeilusta aiheutuviin kuluihin. Eri malleja arvioitaessa otetaan huomioon perustuslailliset näkökohdat ja rajoitteet. Lisäksi selvitetään, miten mallit voidaan sovittaa yhteen EU:n sosiaaliturvan yhteensovittamista koskevien säännösten ja muun mahdollisen EU-lainsäädännön kanssa. Samassa yhteydessä arvioidaan, onko tarkoituksenmukaista jättää tietyt henkilöryhmät kokeilun ulkopuolelle.

Myöhemmällä jatkotutkimuksella rajataan tarkemmin perustulomallia, huomioon otettavia etuuksia sekä verotusta mahdollisen kahden vuoden kokeilun käynnistämiseksi vuoden 2017 alusta. Jatkotyössä vertaillaan yksityiskohtaisemmin erilaisia kokeilun toteuttamistapoja (esimerkiksi tiettyyn alueeseen kohdennettu kokeilu tai satunnaisotos koko väestöstä) sekä kehitetään kokeilun edellyttämiä tiedonkeräys- ja seurantajärjestelmiä. Kokeilun loppuvaiheen vaikutusarviointeja varten arvioidaan myös miten osallistumisen vapaaehtoisuus tai muu mahdollisuus poistua kokeilun piiristä vaikuttaisi tulosten luotettavuuteen.

Varsinaisen perustulokokeilun laajuudessa otetaan huomioon käytettävissä olevat rajalliset resurssit. Esiselvityksessä voi taustaoletuksena käyttää tässä vaiheessa suuntaa antavasti noin 10 milj. euron vuositasoa, eli noin 20 milj. euron kokonaisbudjettia kahdelle vuodelle. Määrärahalta rahoitetaan sekä kokeiluun osallistuvien perustulomenot että kokeilun hallintomenot.

Esiselvityksessä tulee vastata seuraaviin kysymyksiin:

- Mitkä ovat vaihtoehtoiset kokeiluun soveltuvat perustulomallit mahdollisimman yksityiskohtaisesti kuvattuina ja mikä olisi niissä perustulon euromääräinen taso?
- Miten eri malleissa voidaan sovittaa yhteen perustulon rinnalla ansiosidonnaisia etuuksia ja eri perusturvaetuuksia?
- Mitä verotuksellisia piirteitä eri malleihin sisältyy?
- Mitkä ovat eri perustulomallien vahvuudet ja heikkoudet, kun otetaan huomioon myös perustuslailliset ja EU-lainsäädännön eri näkökohdat?
- Mikä olisi perusteltu esitys perustulomallista, jonka toteutuskelpoisuutta vuonna 2016 käynnistettävässä jatkotutkimuksessa tulisi tarkemmin selvittää mahdollisen kokeilun aloittamiseksi?

Tiedontuotannon pääasialliset muodot: toimintavaihtoehtojen suunnittelu ja vertailu.

Tiedon pääasiallinen käyttötarkoitus: hallituksen toimintasuunnitelman edellyttämien toimenpiteiden suunnittelu.

6. Kokeilurahaston perustamismahdollisuudet ja toimintamuotojen vaihtoehdot

Koko: 30 000 €

Aikajänne: Selvityksen tulee olla valmis maaliskuussa 2016.

Tietotarpeen kuvaus ja perustelut:

Selvitys kokeilurahastosta on kolmivaiheinen. Ensimmäisessä vaiheessa selvitetään, onko kokeilurahastolle tarvetta. Tarpeen määrittelee se, voidaanko nykyisiä rahojen jakokanavia suunnata niin, että niillä tuettaisiin kokeiluja eri toimijakentillä (kunnat, järjestöt, yritykset ja yksittäiset toimijat). Toisessa vaiheessa selvitetään, miten mahdollisen kokeilurahaston pääoman voisi koota, kuinka suuri pääoman tulisi olla ja keitä rahastoon voisi osallistua. Kolmannessa vaiheessa selvitetään millaisilla periaatteilla rahasto voisi toimia, jotta rahoitettavilla hankkeilla löydettäisiin uusia ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin (ml. kokeilujen määrittelmä, valintakriteerit ja kohteiden tunnistamisen menettelyt). Tarkasteluun on hyvä sisällyttää esimerkkejä vastaavista kansainvälisistä kokeilujen toteutukseen käytettävistä rahoitusinstrumenteista. Kokeilurahoituksen tavoitteena olisi olla joustava instrumentti, jota voidaan myöntää muuta rahoitusta kevyemmällä menettelyllä ja jälkiseurannalla. Hankkeet voisivat olla kooltaan muutamasta sadasta eurosta muutamiin tuhansiin. Rahoituksella korvataan lähinnä tarvike- ja tilakustannuksia.

Tutkimuskysymyksiä:

- Onko kokeilurahastolle tarvetta ja mitkä olisivat sen linkit muihin kokeilutoimintaan käytettävissä oleviin rahoitusinstrumentteihin?
- Miten pääoma koottaisiin? Millaisia ratkaisuja on löydettävissä muualta, joissa vastaavia malleja on kehitetty?
- Mitkä ovat kokeilurahastojen yleiset toimintaperiaatteet sekä rahoitettavan toiminnan valintaprosessit ja kriteerit mihin rahoitusta kohdistettaessa on syytä kiinnittää erityistä huomiota?

Kokeiluhankkeet voitaisiin valita esim. temaattisten ideakilpailujen kautta. Teemat valittaisiin vuosittain yhdessä rahoittajatahojen kanssa.

Selvitystä koottaessa tulee käydä tiivistä vuoropuhelua keskeisten alan asiantuntijoiden, tilaajan ja kokeilurahoittajien kanssa jo vuoden 2015 aikana. Loppuraportin tulee olla valmiina maaliskuussa 2016.

Linkit hallitusohjelmaan ja sen strategian toteutukseen sekä muuhun aiheeseen liittyvään tutkimustoimintaan:

Hallitusohjelman kirjaus: Otetaan käyttöön kokeilukulttuuri. Kärkihankkeen valmistelussa nousut esille tarve selvittää kokeilurahaston perustamismahdollisuus. Ministerityöryhmä on puoltanut hanketta. Kärkihanke: Toimintatavat – Otetaan käyttöön kokeilukulttuuri

Tietotuotannon pääasialliset muodot: Suomenkielinen selvitysraportti, johon on selkeästi kuvattuna hankkeen toteutus, tulokset ja toimenpide-ehdotukset.